

СТЕНОГРАМА

засідання Комітету Верховної Ради України

з питань освіти, науки та інновацій

18 жовтня 2022 року

Веде засідання Голова Комітету БАБАК С.В

ГОЛОВУЮЧИЙ. Починаємо засідання Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій. По-перше, радий вас усіх ще раз бачити. Шкода, що не офлайн, так би, незважаючи на те, що зараз не Яблучний Спас, я вас пригостив би яблучками, але вже раз ви всі онлайн, шановні колеги, то давайте перейдемо до порядку денного.

У нас сьогодні 4 питання, причому перше ми зараз знімемо, точніше, у нас більше, у нас 6 питань. Отже, перше питання я пропоную зняти, тому що це проект Закону (реєстраційний номер 8109), у нас до нього не було зауважень і заперечень, ми його готові були підтримати. Але він сьогодні був проголосований у залі, тому я пропоную його зняти.

Отже, в порядку денному залишається пункт перший – про проект Закону про деколонізацію гуманітарної сфери України (реєстраційний номер 7721).

Друге – проект Закону про подальшу деколонізацію, деокупацію та суверенізацію культурного простору України (реєстраційний номер 7721-1).

Далі, про виконання Постанови Верховної Ради України "Про внесення змін до деяких постанов Верховної Ради України щодо кількісного та персонального складу комітетів Верховної Ради України дев'ятого скликання".

Далі, про внесення змін до складу об'єднаної Конкурсної комісії та складу претендентів на отримання іменних стипендій Верховної Ради України для молодих учених - докторів наук за 2022 рік.

І наступне – "Різне".

Шановні колеги! Чи є в когось заперечення, зауваження, доповнення до порядку денного?

ГОЛОС ІЗ ЗАЛУ. Немає.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Якщо ні, прошу проголосувати. Хто - за?

КОЛЮХ В.В. Колюх - за.

ГРИШИНА Ю.М. Гришина - за.

ВОРОНОВ В.А. Воронов - за.

КОВАЛЬ О.В. Коваль - за.

ЛИС О.Г. Лис - за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Бачу, колеги, одноголосно. Дякую. Рішення прийнято.

Отже, переходимо тоді до першого і другого пункту порядку денного. Я їх пропоную об'єднати, тому що це основний і альтернативний закони.

Отже, це законопроект про деколонізацію гуманітарної сфери України (реєстраційний номер 7721) і альтернативний до нього проект Закону про подальшу деколонізацію, деокупацію та суверенізацію культурного простору України (реєстраційний номер 7721-1).

У нас є, я точно бачу пана Миколу Княжицького, автора першого закону. І мені здається, що я бачив підключеного Микиту Потураєва, автора другого закону. Але, може, наразі і немає. Тоді давайте з вашого дозволу почнемо з першого.

Пене Миколо, давайте ми вам дамо слово, ви коротко представите, про що закон, потім члени комітету поставлять запитання, які в них виникли, а вони виникли під час проведення засідання підкомітету.

Пане Миколо, будь ласка, тоді вам слово.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую. Отже, ви знаєте, ситуація у нас дуже часто, на жаль, так би мовити, як кажуть, динамічно змінюється. І наше ставлення, наприклад, навіть до церкви російської після того, як ми бачимо, як себе ведуть ті чи інші священнослужителі, воно змінюється і в державній владі змінюється. Те саме стосується пам'яток нашої колоніальної спадщини. От учора я буквально був у Полтаві, обговорював цей законопроект з представниками громадськості і якщо раніше він в Полтаві зустрічав досить багато питань, то зараз зустрічає повну підтримку, тому що ми чудово розуміємо, що пам'ятник Катерині II, який навіть

не є пам'ятником чи пам'яткою культури в Одесі, це все одно, що там пам'ятник Путіну поставити, бо робили вони приблизно те саме.

Закон включає дуже багато різних сфер, не лише сферу освіти. Це проект. Тобто я, по-перше, дуже вдячний всім членам Комітету з питань освіти за його обговорення. І обіцяю вам, що в разі його підтримки чи в разі будь-якого вашого рішення, очевидно, проект передбачає декілька читань і до другого читання можна буде подавати правки і ми ці правки з задоволенням будемо враховувати. тому що наше завдання було почати цю дискусію.

Цим проектом встановлюються принципи державної політики деколонізації, включивши до яких як ті, що були реалізовані раніше в прийнятих законах України, так і ті, які запроваджуються цим законом. Встановлюється заборона антиукраїнської і проросійської пропаганди, до якої включається в тому числі поширення матеріалів заснованих на ідеології "руського міра", тверджень щодо російського імперіалізму і месіанства, приниження України і національної гідності українців. Розширюється раніше запроваджена заборона трансляції, ретрансляції телевізійних, радіопрограм держави-агресора.

Не буду, можливо, зупинятися на всіх пунктах, які може менше стосуються Комітету з питань освіти, але коротко про них скажу. Закріплюється критерій для ідентифікації російських суб'єктів в сфері медіа, які дозволять не обмежуватись лише формальними ознаками після реєстрації. Визначаються умови встановлення пам'ятників, присвячених будь-яким фізичним особам, подіям в історії України і світу, використання їх імен в найменуваннях закладу культури, освіти з метою недопущення глорифікації осіб, які використовуються в антиукраїнській пропаганді або самі займались такою пропагандою. Запроваджуються наслідки невиконання релігійними організаціям, керівний центр яких знаходиться в державі-агресорі, вимог Закону про свободу совісті.

Тут вперше в нашому законі є визначення "руського міра", якого не було раніше. Очевидно, будь-якій злочинній ідеології треба давати визначення для того, щоб потім її забороняти. Так як ми давали визначення "російському нацизму", так як ми давали визначення і "рашизму", і багатьом іншим негативним явищам, особливо тим, які ідуть з країни-агресора.

Отже, це визначення у нас звучить так, що "російська неоколоніальна доктрина, в основі якої покладені шовіністичні, нацистські, расистські, ксенофобські, релігійні ідеї, образи і цілі знищення України, геноцид українського народу, невизнання суверенітету України і інших країн, яка має на меті насильницьке розширення російського понаднаціонального імперського простору як способу реалізації особливого цивілізаційного права росіян на масові вбивства, державний тероризм, військове вторгнення до інших країн, окупацію територій, розширення канонічної території Російської православної церкви за межі територій Російської Федерації, тощо".

Дуже коротко скажу, порівнюю це з альтернативним законопроектом моїх колег. В принципі, ми раді, що альтернативний з'явився тому, що з'явився цей. Тобто те, що нам потрібно було почати цю дискусію, в принципі, треба було це робити. Закон колег там теж має багато позитивних пунктів, але він не несе жодної відповідальності і не вказує, хто повинен його виконувати. Він спрямований на загальну констатацію, що колоніальне минуле це погано і треба ініціювати роз'яснювальну роботу з метою впливу на формування планів художньо-мистецької діяльності з урахуванням потреб деколонізації (це цитата статті 8 альтернативного проекту) і не містить конкретних заходів. Тобто там є певні назви, але заходи, хто відповідає і що буде, якщо це не буде зроблено, як правило, альтернативний законопроект не містить.

Щодо освіти. Законопроект передбачає, що назва державного комунального закладу освіти може містити власні імена будь-яких фізичних осіб, географічні назви, крім назв населених пунктів, районів або областей, де вони розташовані, виключно за наявності індивідуального погодження Міністерства культури та інформаційної політики. Законопроектом встановлені чіткі правила щодо звернення за погодженням такого найменування та випадки, про яких заклад освіти не може в будь-якому разі містити власні імена фізичних осіб. Наприклад, наявність асоціативного зв'язку між власним іменем фізичної особи або географічною назвою та державою-агресором, в тому числі використання імен цих осіб або географічних назв в антиукраїнській пропаганді, висловлювання фізичною особою будь-яких антиукраїнських виступів, в тому числі використання антиукраїнських висловлювань в творах, автором або співавтором яких є

відповідна фізична особа, розташування географічного об'єкту, про погодження на використання географічної назви якого подана заява на території держави-агресора. В такому разі закон передбачає відмову в реєстрації такої назви. Фактично вводяться індивідуальні погодження Міністерства культури. Прикінцеві положення передбачають, що державні комунальні заклади освіти мають привести свої найменування у відповідність з вимогами цього закону і для цього дається термін 6 місяців. Автори не наполягають на тому, що відповідне індивідуальне погодження має надаватись Мінкультом, ми тут готові до дискусії, бо ми чули різні думки з цього приводу, але оскільки аналогічна процедура пропонується і для закладів культури, і загалом передбачені одні і ті самі критерії, то видавалося логічним, що це мав би бути один центральний орган виконавчої влади. Ну як компромісний варіант можна запропонувати (і це можна зробити в правках), що відповідні погодження надає профільне міністерство, але в такому випадку положення, яке регламентує цю процедуру, мав би затверджувати уряд, щоб обидва міністерства мали однакове застосування. В нас дуже часто буває так, що заклади освіти, вони підпорядковуються Міністерству культури, таке теж часто буває і в нас є такі приклади.

Тобто ми підходимо насправді досить ліберально, ми не примушуємо заклади освіти, які названі на честь там діячів чи посадовців країни-агресора, негайно перейменовувати, але ми закликаємо подати такі пропозиції і віддаємо це на розгляд Міністерства культури як органу виконавчої влади, таким чином створюємо для цього певний механізм, бо зараз ми маємо дуже багато ситуацій, які викликають обурення громадськості, але ніхто не знає, хто саме повинен і що робити в такому випадку. В чому тут проблеми? В альтернативному проекті законопроект визначає великий перелік обставин, при яких юридичним особам забороняється присвоювати найменування. Наприклад, назва на честь історичних подій, ювілейних і святкових дат, пов'язаних з московським царством, російською імперією, російською республікою, російською державою і величезний перелік різних державних утворень, які були на території Російської Федерації, які безпосередньо не пов'язані з українською історією чи з історією поневолених народів, але проблема в тому, що Міністерство юстиції, його підрозділи, які проводять реєстраційні дії, не уповноважені перевіряти, чи має та чи інша назва

відношення до певної історичної події, і точно не уповноважені перевіряти чи має ця подія відношення до московського царства. Тому очевидно мав би існувати орган, уповноважений чи діючий, який би міг погоджувати таке найменування, бо з редакції альтернативного проекту виходить, що норма заборони є, але механізму виконання немає. А в Міністерстві культури є Інститут національної пам'яті, як ми знаємо, це державний орган виконавчої влади, і ми коли працювали, то завжди, в принципі, це узгоджували з Інститутом національної пам'яті і вони мають експертні ради, тобто Міністерство культури може це абсолютно фахово зробити, але те, що такий інструмент потрібно створити, я абсолютно переконаний. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пане Миколо.

Перед тим, як ми перейдемо, колеги, до обговорення, запитань і до позиції нашого профільного міністерства, у мене є питання, чи є з нами автори альтернативного законопроекту, зокрема Микита Потураєв? Бачу, що немає. Тоді давайте таким чином поступимо. Я би хотів послухати з цього приводу позицію Міністерства освіти і науки перед тим, як ми перейдемо до обговорення.

У нас є два заступники міністра: пан Андрій і пані Віра Рогова. Скажіть, будь ласка, хто з вас готовий дати чи першим, чи за двох?

ВІТРЕНКО А.О. Сергію Віталійовичу, доброго дня, доброго здоров'я всім шановним колегам. Я думаю, що по закладах освіти, якщо можна, я висловлю позицію Міністерства освіти і науки по першому законопроекту.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка.

ВІТРЕНКО А.О. Міністерство освіти і науки в межах компетенції підтримує ініціативу. Водночас вважає, що запропонована редакція потребує доопрацювання в частині узгодження його положень з положеннями освітнього законодавства, а також з метою унормування найменування наукових установ, зокрема шляхом внесення відповідних змін до Закону України "Про наукову та науково-технічну діяльність".

Щодо другого законопроекту авторства шановного депутата Микити Потураєва Міністерство освіти і науки в межах компетенції ініціативу підтримує, але законопроект в запропонованій редакції вважаю, що необхідно суттєво доопрацювати. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пане Андрію. Колеги, чи є в когось запитання до доповідача? Якщо хочете, я можу почати. Романе Павловичу, будь ласка. Давайте почнемо з вас. Ви перший, потім Наталія Романівна.

ГРИЦУК Р.П. Так, ми вчора розглядали ці два законопроекти на профільному підкомітеті. Нам якраз не вистачило присутності авторів для того, щоб уточнити деякі норми. Пане Миколо, у мене питання по закладах освіти. Перше питання, яке у нас виникло, ви вже його озвучили, з приводу центрального органу виконавчої влади, який мав би це погоджувати.

Друге питання виникло, це: чи мають університети ... Наукові установи зараз не мають, те, що пан Андрій сказав, це доволі теж критичне зауваження, тому що нам по наукових установах треба не в Закон про освіту, а в Закон про наукову і науково-технічну діяльність вносити. І до другого читання я не впевнений, що ми це зможемо зробити, якщо ми в першому читанні це приймемо.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Чому?

ГРИЦУК Р.П. Можемо додати, але у нас немає взагалі того закону ...

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дивіться, у нас є два механізми. По-перше, ми можемо це додати до другого читання. По-друге, цей законопроект ще не розглядався нашим комітетом, який є основним профільним комітетом. Відповідно до статті 116 Регламенту ми можемо всі ваші зауваження під час розгляду внести. І я з ними погоджуюсь, ми їх із задоволенням внесемо. Ми їх зафіксуємо і внесемо в рішення нашого комітету ще до другого читання.

ГРИЦУК Р.П. Це було одне з питань.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Якщо буде таке рішення комітету, очевидно. Але я точно буду це пропонувати.

ГРИЩУК Р.П. І по університетах. Чи є у вас як у автора законопроекту приблизний хоча б перелік, от крім академії Чайковського, консерваторії Чайковського, яку ми всі обговорювали, чи є ще хоча б там декілька закладів, до яких є зауваження попередні по назві?

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дивіться, ми, коли готували законопроект, ми ж його готували не лише на зараз, а і на майбутнє теж. Тобто ми мали такі приклади, ну, з консерваторією Чайковського – це відомий приклад, всі його обговорювали, були якісь інші. Я не хочу зараз про це говорити, тому що я навіть не хочу казати, що це наша компетенція. Просто ми, коли зверталися в консерваторію Чайковського, до Мінкульту, щоб вони сказали, яка є їхня позиція як органу державної влади, ми всі готові її прийняти, а вони кажуть: "А нашу позицію ми не в праві формулювати". Тобто виходить, що держава у вигляді органів виконавчої влади не має законодавчих підстав для того, щоб сформулювати свою позицію. Ми її приймемо. Але ми хочемо дати державі такі можливості.

ГРИЩУК Р.П. О'кей, дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Наталія Романівна.

ППА Н.Р. Доброго дня, шановні колеги. Як вчора на підкомітеті, то і сьогодні ясно, що я підтримую дуже цей законопроект і бачу питання врегулювання, те, що ми обговорювали щодо закладів освіти, хто би міг погодити, справді обговорити варіант або передати це на Міністерство освіти, або, коли буде положення схвалене Кабміном, передбачити критерії, які мають назву отримати, і щоб уникнути, умовно, корупційних ризиків погодження цієї назви. Я хотіла, звичайно, щоб ніяких корупційних ризиків не виникало при погодженні. Коли є критерії і вже тоді, коли є якась неузгодженість, там, скоріше, щоб мати інституцію, окрім суду, яка може вирішити цей спір. Тобто ніби первинно, що сам заклад вибирає – перейменовується і не потребує схвалення або відповідно, ну, тобто два варіанти. Коли якийсь спірне, щоб тоді треба було, хто з центральної влади має право вирішити, чи назва відповідає критеріям, чи не відповідає.

Отаким чином, щоб не вимагати додаткових погоджень. Перше правило здорового глузду при тому, що буде складене положення. Дякую.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Якщо дозволите, я пані Наталії ... Пане голово!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую. Пані Наталіє, от якраз, щоб цього не було, закон якраз і містить чіткі критерії. Їх не так багато. Я їх ще раз прочитаю, щоб було зрозуміло: наявність асоціативного зв'язку між власним іменем фізичної особи або географічною назвою та державою-агресором, в тому числі використання імен цих осіб або географічних назв в антиукраїнській пропаганді, висловлювання фізичною особою будь-яких антиукраїнських виступів, в тому числі використання антиукраїнських висловлювань в творах, автором або співавтором яких є фізична особа. А я вам скажу, що, між нами кажучи, у нас є приватні заклади освіти, наприклад. Ну, добре, якщо вони називаються іменем Альфреда Нобеля, але їх можуть називати і іменем когось, хто висловлював антиукраїнські, навіть не будучи громадянином країни-агресора чи російської імперії, але виступав з антиукраїнських позицій. І такі приклади теж можуть існувати. І розташування географічного об'єкту, про погодження на використання географічної назви якого подана заявка на території держави-агресора.

Тобто ці пункти, вони є виключні, але вони дають змогу міністерству, чи одному, чи другому, я погоджуюсь, просто, як ви знаєте, у нас навіть заклади освіти є в підпорядкуванні Міністерства культури деякі, а є у Міністерства освіти. І ми, звичайно, можемо зробити, якщо ваша буде така рекомендація, запропонувати, щоб відповідно до цих критеріїв це робило Міністерство освіти і Міністерство культури на підставі рішення Кабінету Міністрів. Ми можемо це, безумовно, вписати в проект, хоча навіть, якщо би це робило Міністерство культури саме, я тут теж великої проблеми не бачу через те, що ми, наприклад, в нашому комітеті розглядаємо відзначення ювілейних дат і пам'ятних дат, це робить гуманітарний комітет, але він стосується так само і закладів освіти, тому що це і культурна подія теж. Так само, як і назва, заклади освіти, вони теж пов'язані з культурою. Але ми готові і до такого, і до такого варіанту. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пане Миколо. Пан Андрій Вітренко, потім Іван Григорович Кириленко. Пане Андрію, у вас рука піднята.

ВІТРЕНКО А.О. Сергію Віталійовичу, я вам дякую. Так, може, Іван Григорович, він же ж член комітету, а я представник Кабміну.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Як скажете. Іване Григоровичу, будь ласка, тоді вам слово.

ВІТРЕНКО А.О. Дякую.

КИРИЛЕНКО І.Г. Шановний Сергію Віталійовичу, шановні колеги, хочу сказати автору, якого дуже добре знаю як патріота України, як людину, яка поклала на вітвар Незалежності і здоров'я, і сили, трошки не зрозумів я пана Миколу, його поблажливий тон, такий трошки аж винуватий: ми ж розглянемо, переглянемо. Пане Миколо, ви були в Полтаві. Нам не вистачає тільки одної експертної думки: тих, хто зараз на передку, тих, хто зараз проводить ексгумацію, тих, хто зараз стоїть біля розбомбленої церкви, незалежно якого патріархату; тих, хто стоїть в розпачі перед пограбованим музеєм, де пограбували все, винесли або спалили, де розгромлені школи, які носили ім'я, можливо, вибачте, тих, які дуже далекі від України. Нам не вистачає цієї експертної думки, дуже не вистачає і ми говоримо так, як наче за вікном все в порядку.

У нас є два підходи, вони сформовані класиками. Перший підхід – по краплі витравлювати раба або другий підхід – "чтобы исправить, нужно перегнуть". Вибачте, говорю мовою оригіналу, щоб виправити, треба перегнути. А може середнє якесь, я не знаю, але по краплі витравлювати, це скільки поколінь. Ви подивіться, у рашистів щось українське залишилось? Та там ідеологія "російського міра", що немає держави такої України, немає історії такої держави як Україна, немає народу такого як українці, немає, в природі не існує. Це їхній нарратив, яким вони весь час зомбували весь світ цим і ми будемо по каплі витравлювати? Пане Миколо, вашу позицію підтримую, але вона не наступальна. Я буду голосувати за ваш законопроект і буду голосувати за те, щоб "перегнуть", а не по краплі. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Іване Григоровичу, як завжди емоційно і доступно.

Пан Андрій Вітренко, будь ласка.

ВІТРЕНКО А.О. Дякую, Сергію Віталійовичу. Я хотів би ще раз сказати, що необхідно може враховувати думки не лише Міністерства культури і Міністерства освіти, а й органів місцевої влади, адже засновниками шкіл, дитячих садочків, профтехів є місцеві територіальні громади, тому і на їх погодження необхідно також звертати увагу, тому що, можливо, міністерство там, скажімо так, не володіє всіма, умовно, всією інформаційною базою, але по засновниках якщо ми візьмемо, університети – так, наукові установи – так. А, скажімо, школи, дитячі садочки, гімназії, ліцеї? Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пане Андрію.

Колеги, чи є в когось ще бажання висловити свої зауваження, запитання до доповідача?

ПАВЛЕНКО Р.М. Пропозиції зараз чи тільки запитання?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так, будь ласка, і пропозиції.

ПАВЛЕНКО Р.М. Я думаю, колеги, будучи і співавтором теж, пропонував би підтримати цей законопроект за основу, повернутись власне до тієї рекомендації, яка в нас була до засідання підкомітету, бо, на жаль, не зміг взяти участі і про що шкодую, тому закликаю, оскільки цей законопроект власне складає основи і критерії і в цьому була його найголовніша перевага, тому що це системний, на основі якого буде легше і колегам з виконавчої влади приймати рішення, і буде підведено ризику під певною там суб'єктивністю, можливо, але чітко можна посилались до дуже чітко виписаних критеріїв.

Тому я пропонував за результатами розгляду цього питання законопроект 7721 підтримати за основу і про це проінформувати профільний комітет. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пане Ростиславе.

Віро Борисівно, будь ласка.

РОГОВА В.Б. Доброго дня, Сергію Віталійовичу, шановні народні депутати. Я хочу все-таки підтримати першого заступника Міністра освіти і озвучити, що сьогодні є у нас Закон України про присвоєння географічних назв і точно це не компетентність Міністерства культури, тим паче, а точно це місцеві органи самоврядування наші. І друге питання – це те, що типи закладів в освіті, вони підпорядковані засновникам, починаючи від державної власності, закінчуючи комунальною, тому все-таки це треба врахувати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Віро Борисівно.

Колеги, хто ще? Якщо у вас все, то у мене є запитання, і запитання, і зауваження. Скажіть, будь ласка, пане Миколо, у нас є окремий Закон про присвоєння юридичним особам та об'єктам права власності імен, псевдонімів фізичних осіб, ювілейних та святкових дат, назв і дат історичних подій від 2013 року з купою змін, великий закон, який стосується, по великому рахунку, назв юридичних осіб. Чому ви не вносите зміни в нього або чому ви не регулюєте цим законом, а вносите в ряд законів? Причому ми точно вже зрозуміли, що у нас зараз випали наукові установи, тобто внесення змін в Закон про науку і науково-технічну діяльність. Якщо ми вже регулюємо наші сфери, давайте регулювати всі сфери. Це просто підказка. Я знаю, що ви до першого читання рішенням комітету це можете виправити. А чому не вносили в Закон, власне, в базовий, як мені здається, про присвоєння юридичним особам імен і назв?

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дивіться, у нас цей закон не лише про назви. Він насправді великий і комплексний, він стосується насправді дуже багатьох аспектів. Оскільки ми говорили про заклади науки і культури, в першу чергу, які стосуються виховання великої кількості людей ... .

ГОЛОВУЮЧИЙ. Освіти і культури.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Освіти і культури, вибачте. То, звичайно, ми робили акцент на них. Але очевидно, що ми можемо вносити зміни і до інших законів, і, як я вже сказав, це технічні речі, які ми можемо в "Прикінцевих положеннях" внести під час слухання на комітеті, переглянути цей законопроект. Я подивлюся

на нього уважно. Мені складно зараз дати пряму відповідь на ваше питання, хочу лише сказати, з вашого дозволу, щодо попередньої репліки, що закон не дає прав Міністерству культури когось перейменувати. Міністерство культури лише це погоджує, щоб це не було прославленням "руського міра". А, очевидно, органи місцевого самоврядування і власники в праві так, як це є і в інших законах, називати це так, як вони вважають за потрібне. Просто це не повинно суперечити базовим цінностям цього Закону про гуманітарну деколонізацію. От і все. Міністерство замість них надає нас.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Окей, зрозуміло. Тоді у мене наступні питання. Стаття 8-а вашого закону, вашого проекту закону називається "Найменування закладів культури, освіти", стаття 9-а "Найменування закладів освіти". Вони тотожні. Я не бачу сенсу в їх дублюванні або окремо зробити для культури, окремо для освіти, або взагалі об'єднати в одне. Так само можна, в принципі, туди додати і наукові установи, і будь-які інші об'єкти, які ви хочете регулювати. Просто оці суперечності між 8-ю і 9-ю статтею, вони, мені здається, дублюють одна одну. Просто прийміть до уваги, коли будете далі розглядати цей закон.

Друге (і дуже важливе) зауваження. В статті і в 8-й, і в 9-й мова йде про назви державного і комунального закладу. Тут є суттєве зауваження, що тут немає приватних закладів. Так само я вважаю, що потрібно регулювати і приватні. Згідно Закону про освіту державні, комунальні і приватні заклади освіти мають рівні обов'язки і права. Тому я вас прошу додати сюди приватні заклади освіти – це обов'язково.

Наступне. Знову-таки, хто погоджує? Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики в сфері культури. У нас є заклади освіти, які підпорядковуються не тільки Мінкульту і не тільки Міносвіти, є заклади Міністерства внутрішніх справ, Міністерства оборони, Міністерства охорони здоров'я – це так, навскидку, які є.

Тоді давайте таким чином. Я би просто запропонував це підняти на рівень Кабінету Міністрів. Засновником всіх цих закладів є Кабінет Міністрів, якщо ми говоримо про державні. І я думаю, що це його парафія і було б бажано, якби Кабінет Міністрів розробив би положення, яким би керувався кожен з

центральных органів виконавчої влади, до сфери якого належать ті чи інші заклади освіти. Тоді буде набагато простіше, буде одне положення зі зрозумілими, скажімо так, заборонами, чого не можна. І ми зараз до них ще перейдемо. І тоді кожен орган приводить свої заклади у відповідність: Мінкульт ті, що підпорядковані Мінкульту, МОН свої, МВС свої і так далі.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Пане голово, якщо би ви дозволили, бо я не запам'ятаю всі. Ви три питання поставили, я їх дуже коротко відкоментую, з вашого дозволу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так, давайте. Вибачте. Так, прошу.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Щодо перших двох – це технічні питання, я з вами погоджуюсь. Додати приватні ми можемо – це не проблема. Ви абсолютно праві.

Точно так само як і щодо законодавчої техніки 8-ї і 9-ї статті, це дійсно законодавча техніка і ми прислухаємося до ваших побажань, це не є щось критичне.

Щодо того, що заклади освіти, чому ми їх пропонували в Мінкульт? Це не пов'язано з підпорядкуванням. Тому що коли Мінкульт визначає, чи наш гуманітарний комітет пам'ятні дати, то вони стосуються взагалі всіх закладів, людей і відомств, але вони всі зосереджені в нашому комітеті. Точно так само, коли ви приймаєте Закон про освіту, то він стосується і тих закладів, які в підпорядкуванні й інших міністерств і відомств, не лише Міністерства освіти. Але це робить ваш комітет і ви все одно це регулюєте.

Точно так само і тут. Це може бути дійсно або Кабінет Міністрів, або Міністерство культури, але це має бути якийсь один орган – це буде практично і це буде правильно. Просто Міністерство культури відповідає за національну пам'ять, за всі ці визначення і має відповідну експертизу для цього. Але, очевидно, Кабмін теж може її мати. Тому я думаю, що ми на комітеті зможемо обговорити цю вашу пропозицію, вона абсолютно має право на існування. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пане Миколо, я запропоную рішенням комітету Кабінет Міністрів. Кабінет Міністрів може визначити Мінкульт і Інститут національної

пам'яті напряду. В цьому немає жодних проблем. Але це буде великий колегіальний орган, до сфери якого, який є засновником, в принципі, всіх державних закладів. Це буде наша пропозиція комітету.

А тепер щодо підстав для відмови у наданні індивідуального погодження. Я хотів би запитати: чи проходив цей законопроект антикорупційну експертизу?

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дивіться, цей законопроект проходить експертизи відповідно до того, як він розписаний Головою Верховної Ради. Оскільки це повинно бути обов'язково, то ми сподіваємося, що він таку експертизу пройде. Поки що жодних зауважень ми не отримували щодо цього. І нам невідомо, яке було рішення антикорупційного комітету. Але зауважень чи запитань від них не було.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зрозумів. Дякую.

Тому у мене є. Я чому запитав, тому що я думаю, що Комітет пані Радіної на це мав би звернути увагу. У вас є три виключні підстави для відмови. Але є ще один абзац, який відверто, на нашу думку, на мою особисту думку, давайте так, хоча ми це обговорювали на підкомітеті, може створити непотрібні корупційні ризики. Це останній абзац: додаткові підстави для відмови в наданні індивідуального погодження на використання власних імен фізичних осіб, географічних назв і так далі, і так далі визначаються положенням, яке затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики в сфері культури.

У мене є пропозиція. Якщо ми маємо виключні підстави, давайте їх виключно в законі і перелічимо для того, щоб не залишати можливості якомусь органу центральної влади або Кабінету Міністрів, якщо ми покладемо на нього ці обов'язки, щось десь в положенні регулювати, тому що ми з вами законодавці і знаємо, що бувають вдалі рішення центральних органів виконавчої влади, бувають не дуже вдалі. Наша задача зробити таким чином, щоб максимально унеможливити неправильні. Це наша з вами задача як законотворців. Я би запропонував цей останній абзац в пункті 5, там де вноситься в статтю 22 Закону "Про освіту", його прибрати, а замість нього додати якісь ще виключні пункти,

які можуть бути підставою для відмови, тому що це і справді, на нашу думку, створить корупційні ризики.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Добре, це питання до обговорення. В принципі, це мав би бути в будь-якому разі, навіть якщо це робив би орган уповноважений, це би затверджував Кабінет Міністрів, а не сам орган, тому що в нас такі рішення все одно затверджуються Кабінетом Міністрів, вони затверджуються урядом. Але в принципі я не буду категорично виступати проти цього, просто ми виходили з того, що мав би бути живий механізм, яким би Кабінет Міністрів користувався, бо ситуація дійсно може змінюватись і уряд міг би в принципі це регулювати, але якщо забрати таку можливість і виключно ці підстави залишити, я думаю, що цього теж буде достатньо. Я не буду виступати категорично проти цього.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я теж думаю, що цього в принципі може бути достатньо, або до другого питання, я думаю, що наші колеги зможуть сформулювати додаткові підстави для відмови, якщо щось пропустили, для того щоб ми їх просто прописали вичерпно. Мені здається, це було б дуже вдалим.

І останнє, на що я хотів би звернути увагу, і це стосується оцих наших "Прикінцевих положень" чи як вони називаються в кінці закону: "Кабінету Міністрів впродовж 6 місяців з дня набрання чинності цим законом" і далі Кабінету Міністрів завдання. Справа в тому, що Кабінет Міністрів може забезпечити приведення найменувань всіх закладів до того, які ми хочемо цим законом, які ви пропонуєте цим законом, лише це стосується державної форми власності. Ті заклади, які є комунальними, тут потрібно дати доручення місцевим органам, місцевим органам влади, їх буде задача напряму, особливо це стосується закладів середньої освіти, закладів дошкільної освіти, закладів позашкільної освіти, професійної освіти і фахової передвищої освіти в багатьох випадках. Тому я би тут не обмежувався Кабінетом Міністрів і дав би доручення всім причетним, всім тим, хто є засновником цих закладів, тоді протягом 6 місяців привести у відповідність. Єдине в мене питання: чи достатньо буде 6 місяців для цього? Треба буде розробити положення, воно має бути юстовано вочевидь, затверджено Кабінетом Міністрів, після цього, а за цей час, уявіть собі, в нас майже 30 тисяч

закладів освіти в принципі знаходиться по країні. Якщо бодай хоча б 10 відсотків з них будуть потребувати уточнення, то це 3 тисячі заяв лише від нашої сфери. Є ще ваша пряма сфера, є ще медична сфера, є ще сфери інших напрямків. І отут питання: чи є спроможність така, щоб ми за 6 місяців цей процес забезпечили? Бо я боюсь, що потім залишиться, умовно, там, місяць чи два, ми знаємо, як Кабінет Міністрів, ну, в нинішніх умовах не встигає багато речей робити, які ми від нього просимо. Чи не стане це проблемою? Можливо, цей термін варто подовжити. Чи, може, 6 місяців з дня затвердження Положення.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Знаєте, пане голову, це якраз питання, якщо законопроект буде підтримано в першому читанні, до другого читання, як правило, це питання, яке узгоджується з урядом. І уряд повинен сказати, чи достатньо їм цього терміну. Якщо вони будуть пропонувати це продовжити, ми можемо це продовжити до другого читання без проблем. Як правило, такі термінологічні речі після першого читання завжди обговорюються з урядом. Ну, у нас була така практика.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дивіться, пане Миколо, в цілому ми розуміємо необхідність прийняття подібного закону і в принципі ідейно не заперечуємо. Ніхто з членів комітету не висловлював свою незгоду з ідеєю цього закону. Єдине що, ми вас дуже просимо до першого читання, ми вам дамо все, про що ми говорили зараз, рішенням Комітету, всі свої пропозиції, я сподіваюся, що протягом 2-3 днів до кінця тижня ми вам дамо цю фінальну версію з урахуванням того, що зараз запропонували члени комітету. Єдине що, максимально спробуйте врахувати рішенням Комітету до першого читання, особливо те, що стосується змін в Закон про науку і науково-технічну діяльність, тому що інакше потім до другого читання, ви знаєте, ми це виправити офіційно не зможемо.

Тому в цілому є маленькі питання, є невеликі зауваження, є прохання, які ми всі висловили. Ну, давайте спробуємо.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Я дуже вам вдячний за ваші зауваження, вони дійсно слухні. Я точно буду просити на своєму Комітеті їх врахувати і буду їх відстоювати. Я фактично з усім погоджуюсь, з тим, що ви говорили.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги члени комітету, у мене є ще одна маленька пропозиція. Я просто передивився обидва закони. У мене до другого трішки більше запитань, ніж до першого, але там теж є слушні речі. Я би рекомендував, я не знаю, ми це, напевно, в рішення комітету не будемо записувати, але це просто особисто від мене як до людини, яка з такими теж стикається альтернативними законами, я все ж таки порекомендував би головному комітету, так неформально, подивитися і, можливо, зробити один "дешний" (депутатський) законопроект, тому що і один, і інший мають хороші положення насправді. І в другому теж є що з нього взяти. Тому це просто така неформальна пропозиція. Якщо буде ласка головного комітету, я рекомендував би так. А то вже на рішення головного Комітету.

Іване Григоровичу, бачу, ви піднімаєте руку. Будь ласка.

КИРИЛЕНКО І.Г. Шановний Сергію Віталійовичу, шановні колеги, що боюсь? Ми прийняли радикальний Закон про націоналізацію майна країни-окупанта. Подивіться останні публікації в мережах. Забуксувало так, що просто сором бере і отороп. Чому? У семи няньок дитя без глазу. Я боюсь, щоб у нас отут за гучною назвою "деколонізація" ми в семи няньок не втратили дитя. Не втратили в бюрократичній оцій проволочці головну суть: позбавитись колоніального ярма. Друзі, у нас багато обласних лікарень названо іменем Амосова, а іменами Мечникова, Сеченова – половина в Україні. Боюсь, що після цього закону так половина і залишиться, бо так звично, так уже привикли, так хорошо нам. Друзі, попередній етап деколонізації, коли ми міняли назви міст областей, ну областей – ні, це Конституція, коли ми радикально пішли по цьому шляху, хто цим займався? В'ятрович займався. Напряму, виходимо на Верховну Раду, ми приймали жорстко рішення. Зараз ми відсилаємо, відсилаємо порадитися - ті, ті, ті. І знову вийде так, що ми "шаг вперед – два шага назад", по краплі будемо витравлювати. І я цього боюсь.

Пане Миколо, чи зможемо ми до другого читання радикалізувати цей закон з точки зору адресності і відповідальності, і термінів? Чи ні?

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Абсолютно, Іване Григоровичу.

От запропонував Голова Комітету в принципі слушну думку, щоб доручити це Кабінету Міністрів. Кабінет Міністрів це єдиний орган, йому підпорядковується і Міністерство культури, і Інститут національної пам'яті. Він може чітко визначити їх відповідними і, з моєї точки зору, повинен це зробити.

І я абсолютно переконаний, що ми всі разом все зробимо для того, щоб закон цей запрацював, і щоб об'єднати всі політичні сили, бо і з авторами альтернативного проекту ми теж працюємо разом і ніяких тут проблем у нас немає. Бо, так чи інакше, я б хотів це радикалізувати, і ми будемо це радикалізувати. Але в межах, звичайно, закону, повноважень Верховної Ради і Конституції, тому що для нас це дуже важливо, бо ми правова демократична держава, яка вміє діяти різко і конкретно. Дякую.

КИРИЛЕНКО І.Г. Ну дай бог.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, колеги.

Шановні колеги, я думаю, що можна переходити до голосування.

Особисто моя думка, якщо ви не заперечуєте, я би підтримав обидва закони за основу, нехай головний комітет вирішує: він буде робити "дешний" чи один з них прийме за основу. Хоч до другого у нас більше питань ніж до першого, але врешті-решт там теж є слушні думки. Тоді давайте таким чином, підемо по кожному з них. Перший, я прошу всіх підключитися з камерами, всіх членів комітету, для стенограми, для того щоб ми бачили один одного.

Шановні колеги, я ставлю на голосування тоді по черзі, в звичному для нас режимі, перше, законопроект 7721, рекомендувати Верховній Раді за результатами розгляду в першому читанні прийняти його за основу. Хто за, прошу проголосувати. 10.

ВОРОНОВ В.А. Воронов – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, одноголосно. Дякую. Рішення прийнято.

Наступне. Ставлю на голосування проект Закону (реєстраційний номер 7721-1). А, так, і ми своє рішення Комітету з усіма зауваженнями, які висловлені були зараз під час засідання комітету, направляємо головному комітету.

Тепер по законопроекту 7721-1 також рекомендується Верховній Раді України за результатами розгляду в першому читанні прийняти за основу. Хто - за, прошу проголосувати.

ВОРОНОВ В.А. Воронов – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. 7. Хто утримався?

ГОЛОС ІЗ ЗАЛУ. Піпа утрималась. Павленко утримався і Грищук.

ГОЛОВУЮЧИЙ. 3 – утримались. 7 – за. Рішення прийнято. Таке саме рішення, як і по попередньому закону.

Отже, ми рекомендуємо головному комітету прийняти обидва за основу. Головний комітет визначиться зі своїм рішенням, який законопроект він візьме за основу чи створить "дешний" комітет. В будь-якому разі все, що ми сьогодні обговорили і запропонували, ми направимо в письмовому вигляді рішенням комітету до головного комітету. Далі, головний Комітет, буде м'яч на вашому боці. Впевнений, що головний комітет прийме правильне і зважене рішення. Далі до другого читання будемо всі разом над цим працювати.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую, колеги, за підтримку, за ваш час і за розуміння, і за дуже цінні поради. Всім дуже дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую і вам, пане Миколо. Дякую, колеги.

Переходимо до наступного питання порядку денного. Пункт 4 - про виконання Постанови Верховної Ради України "Про внесення змін до деяких постанов Верховної Ради України щодо кількісного та персонального складу комітетів Верховної Ради України дев'ятого скликання".

Шановні колеги, ми всі пам'ятаємо, що нещодавно, 6 жовтня, ми прийняли Постанову Верховної Ради, згідно якої наш колега, вже колишній перший заступник голови нашого комітету Олександр Лукашев був обраний членом Комітету з питань фінансів, податкової та митної політики. У зв'язку з цим відкликаний з посади першого заступника голови Комітету з питань освіти, науки та інновацій. Шановні колеги, у зв'язку з цим нам треба зробити формальне

рішення – виключити пана Лукашева зі складу всіх підкомітетів нашого комітету, в яких він брав участь, і зі складу 4-х робочих груп, в яких він також був задіяний.

Немає заперечень до проекту рішення? Якщо ні, то прошу проголосувати.

Хто - за?

ГОЛОС ІЗ ЗАЛУ. Всі - за.

ВОРОНОВ В.А. Воронов - за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Коваль - за.

Дякую, колеги. Одноголосно. Рішення прийнято.

Наступний пункт порядку денного – про внесення змін до складу об'єднаної Конкурсної комісії та складу претендентів на отримання іменних стипендій Верховної Ради України для молодих учених - докторів наук за 2022 рік. У нас також прийшли декілька змін, зокрема виключаються Олександр Лукашов, який уже пішов з посади, Чижевський Борис Григорович, який теж пішов з посади керівника секретаріату, а також, за їх бажанням, Леонід Петрович Яценко і Гродзинський Михайло Дмитрович. Замість них пропонується включити до складу об'єднаної Конкурсної комісії Олену Іванівну Козієвську, керівника секретаріату, Людмилу Доценко, Валерія (*нерозбірливо*), Володимира Радченка і Ніну Хумарову. Також за їх поданнями. А також зняти з подальшого конкурсного відбору роботи деяких номінантів - Станіслава Апостолова, Володимира Бурлака, Світлану Дикіну і Тетяну Твердохліб.

Шановні колеги, чи є в когось заперечення чи зауваження до проекту рішення? Наталіє Романівно.

ППА Н.Р. У мене є підтримка, але є питання. Нагадайте, будь ласка, бо я пам'ятаю, як ми довго дискутували і шукали на це гроші, де ми все-таки їх, ці гроші, знайшли.

ГОЛОВУЮЧИЙ. На що?

ППА Н.Р. Ну це ж премії будуть, правильно?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так. А ми їх не виключали з кошторису цього року.

ПША Н.Р. Ми таки їх залишили. І так, як вони були передбачені, то ... .

ГОЛОВУЮЧИЙ. Поки що вони там є. І тому є сенс продовжувати цю роботу.

ПША Н.Р. Супер. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Колеги, чи є в когось зауваження до проекту рішення? Якщо ні, то прошу проголосувати. Хто - за? 8.

ВОРОНОВ В.А. Воронов - за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, колеги. 8 - за. Рішення прийнято. Щиро дякую.

Переходимо до наступного пункту порядку денного. Пункт у нас шостий, улюблений - "Різне".

Чи є в когось "Різне"? Якщо ні, то, колеги, я вам щиро дякую за увагу. Дякую за вашу ефективність. Ми як завжди ефективно провели засідання комітету. Щиро дякую за конструктив. Побачимося на наступному засіданні.

Засідання Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій завершено. Дякую всім. Гарного вечора.